

NÁKLADY A VÝNOSY

- 2 strany výsledku hospodaření
- zařazeny do 5. a 6. účtové třídy -> **výsledkové účty**
- ovlivňují výsledek hospodaření účetní jednotky

Náklady

- peněžní vyjádření spotřeby majetkových složek (např. zásoby), práce vlastních zaměstnanců (mzdy) a cizích výkonů (např. nakupované služby) při činnosti účetní jednotky
- náklady je třeba odlišovat od výdajů (výdaje jsou úbytkem peněžních prostředků v pokladně nebo na bankovním účtu, a to bez ohledu na účel jejich vynaložení)
- sledování nákladů je pro každý subjekt velmi důležité
- účetní evidence nákladů poskytuje podklady pro správné rozhodování a řízení firmy

Výnosy

- peněžní vyjádření prodaných výkonů účetní jednotky, hlavní složkou výnosů jsou tržby za prodané výrobky, zboží a provedené práce a služby
- vs příjmy představují přírůstky peněžních prostředků

Členění výnosů

1. Provozní a finanční

- provozní – běžné účetní případy, účtové skupiny 60 – 64
- finanční – finanční operace hlavně ve vztahu k institucím (úrokové operace, kurzové rozdíly), účtová skupina 66
- mimořádné – výnosy, které vznikly neočekávaně a náhle (plnění za manka a škody, úhrady již odepsaných pohledávek)

Členění nákladů

1. Podle nákladových druhů

- z hlediska účetnictví je toto členění nejdůležitější
- náklady jsou sledovány ve stejnorodých skupinách (mzdové, materiálové, služby, ...)
- takto je členěná celá 5. účtová třída

2. Náklady účetní a daňové

- účetní – všechny náklady, které byly v daném účetním období v účetní jednotce vynaloženy, zaznamenávají se na jednotlivé účty v 5. účtové třídě
- daňové – náklady, které snižují základ daně účetní jednotky, jsou vymezeny zákonem o daních z příjmů
  - čím vyšší daňové náklady, tím nižší základ daně s tím také i nižší daňová povinnost, proto je potřeba problematice daňových nákladů věnovat velkou pozornost
    - ❖ § 24 ZDP – daňově uznatelné náklady
    - ❖ § 25 ZDP – náklady nedaňové
(typické příklady daňově neuznatelných nákladů: dary, náklady na reprezentaci, pokuty a penále, manka a škody, vlastní sociální a zdravotní pojištění)

3. Členění podle struktury účetního výsledku hospodaření

- toto členění je podle sestavování hospodářského výsledku
- provozní náklady (50-55) se vztahují k běžné provozní činnosti firmy (spotřeba materiálu, energie, služby)
- finanční (56) se týkají finančních operací firem (bankovní poplatky, úroky, kurzové rozdíly)

4. V závislosti na objemu výkonů

- fixní/pevné (relativně stálé a neměnné, především odpisy)
- variabilní (proměnlivé, mění se s objemem produkce – spotřeba materiálu)

5. Podle místa vzniku a odpovědnosti za jejich vznik

- uplatňuje se zejména ve vnitropodnikovém účetnictví, kdy si firmy sledují nákladovost hospodářských středisek nebo výrobků

6. Podle vztahu k výkonům a podle způsobu stanovení na kalkulační jednici

- přímé – náklady, které souvisí s výrobou určitého druhu výrobku, dají se zjistit přímo na tento výrobek (úkolová mzda, materiál)
- nepřímé – jsou společné pro více výkonů a nelze je přímo zjistit na jednotku výkonu (spotřeba energie, nájem, reklama)

Zásady pro účtování nákladů a výnosů

- náklady se účtují na účtech 5. účtové třídy, výnosy na účtech 6. účtové třídy
- náklady se účtují na stranu MD, výnosy na stranu Dal (výjimku představují účty v účtové skupině 58 a dále účty, na kterých se tvoří a zúčtovávají rezervy a opravné položky)
- na výsledkových účtech se účtuje narůstajícím způsobem od začátku účetního období (na začátku účetního období nákladové a výnosové účty vykazují nulový zůstatek)
- analytickou evidenci v 5. účtové třídě je třeba přizpůsobit ustanovením ZDP
- náklady a výnosy se účtují vždy do období se kterými věcně a časově souvisejí, tj. časově se rozlišují
  - výdaj za reklamu zaplacený v roce 2019 na rok 2020 -> v nákladech až 2020
  - nájemné za prosinec 2019 zaplacené až leden 2020 -> náklady už v 2019
- opravy nákladů a výnosů v minulých účetních obdobích nesprávně zaúčtovaných nebo nezaúčtovaných se účtují takto:
  1. výsledková metoda (nevýznamné částky) – zaúčtování tam, kde měly původně být
  2. rozvahová metoda (významné částky) – částky oprav se zaúčtují na účet 426 – Jiný výsledek hospodaření minulých let

Příklad: oprava nezaúčtovaného výnosu minulého roku – 311/426
splatná daň z příjmů dle dodatečného přiznání k DPP – 426/341
- při účtování nákladů a výnosů je třeba respektovat zásadu jejich kompenzace
  - výjimky – vzájemná zúčtování:
rezerv, opravných položek, přírůstků a úbytků zásob vlastní činnosti a komplexních nákladů příštích období

příklad – je omylem vyskladněno zboží A místo zboží B – u materiálu A je manko u B je přebytek -> lze proti sobě zúčtovat, ale musí být prokazatelně způsobeno neúmyslnou záměnou
- při uzavírání účetních knih se zůstatky účtů třídy 5 a 6 převedou na účet 710 – Účet zisků a ztrát
  - převod nákladů – 710/5xx
  - převod výnosů – 6xx/710
- nákladové a výnosové účty často mají přiděleny v účtovém rozvrhu čísla účtů tak, aby se utvořily dvojice účtů, které mají shodnou obsahovou náplň
  - např. 604 x 504, 641 x 541, 642 x 542, 661 x 561
- do nákladů účetní jednotky se zahrnují pouze náklady, které se jí týkají

ÚČTOVÁNÍ NÁKLADŮ (charakteristika vybraných nákladových účtů)

Účtová skupina 50 – Spotřebované nákupy

Účet 501 – Spotřeba materiálu (spotřebovaný základní materiál, pomocné látky, obaly, výdej drobného hmotného majetku, spotřeba pohonných hmot, spotřeba tiskopisů, odborných časopisů a knih, ...)

Účet 502 – Spotřeba energie (spotřebovaná energetická energie, plyny a voda, které jsou určeny k energetickým účelům)

Účet 504 – Prodané zboží (úbytek prodaného zboží v ocenění pořizovací cenou, přirozený úbytek zásob zboží v rámci norem)

Účtová skupina 51 – Služby

Účet 511 – Opravy a udržování (náklady na opravy a udržování)

Účet 521 – Cestovné

Účet 513 – Reprezentace (výdaje na pohoštění, občerstvení, náklady na reprezentaci nejsou daňově uznatelné, stejně tak u nich nelze uplatnit případný odpočet DPH na vstupu)

Účet 518 – Ostatní služby (náklady spojené s nakoupenými službami – například náklady na poradenskou činnost)

Účtová skupina 52 – Osobní náklady

Účet 521 – Mzdové náklady, 522 – Příjmy společníků a členů družstva ze závislé činnosti (hrubé mzdy ze závislé činnosti, částky odměn podle dohod o pracovní činnosti a provedení práce)

Účet 523 – Odměny členům orgánů společnosti a družstva (odměny členům kolektivních statutárních orgánů obchodních společností, daňově uznatelné – např. odměny členům představenstva a.s.)

Účet 524 – Zákonné sociální pojištění (evidence nákladů na sociální zabezpečení a na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nákladů na zdravotní pojištění, které je zaměstnavatel povinen platit za své zaměstnance)

Účet 525 – Ostatní sociální pojištění (např. příspěvek na soukromé životní pojištění a penzijní připojištění)

Účet 526 – Zdravotní a sociální pojištění individuálního podnikatele (náklady na zdravotní a sociální pojištění podnikatele, tento účet využívá pouze OSVČ)

Účet 527 – Zákonné sociální náklady (náklady, které lze z hlediska ZDP promítnout do základu daně za účelem vytvoření pracovních a sociálních podmínek a péče o zdraví zaměstnanců, např. příspěvek na stravenky v rámci limitu)

Účet 528 – Ostatní sociální náklady (náklady vyplácené nad rámec stanovený zákony, např. příspěvek na závodní stravování nad limit stanovený ZDP, daňově neuznatelné položky)

Účtová skupina 53 – Daně a poplatky

Účet 531 – Daň silniční (daňově uznatelný náklad)

Účet 532 – Daň z nemovitých věcí (daňově uznatelný náklad v případě jejího zaplacení)

Účet 538 – Ostatní daně a poplatky (např. spotřeba kolků, poplatky za použití dálnic – dálniční známka)

Účtová skupina 54 – Jiné provozní náklady

Účet 541 – Zůstatková cena prodaného DHM a DNM (v případě prodeje dlouhodobého majetku, a to tzv. dodatečný odpis ve výši zůstatkové ceny prodáváného dlouhodobého majetku)

Účet 542 – Prodaný materiál (úbytek prodaného materiálu v ocenění vedeném v účetnictví, tj. v pořizovací ceně)

Účet 543 – Dary (např. poskytnutí daru ve formě peněžních prostředků, ve formě zásob)

Účet 544 – Smluvní pokuty a penále (smluvní pokuty a úroky z prodlení podle nového občanského zákoníku)

Účet 545 – Ostatní pokuty a penále (částky závazků podle příslušných dokladů bez ohledu na to, zda byly zaplacený či nikoliv)

Účet 546 – Odpis pohledávky (hodnota odepsaných pohledávek)

Účet 548 – Ostatní provozní náklady (položky neúčtované na předchozích účtech, které se týkají provozní činnosti)

Účet 549 – Manka a škody (manka a škody na dlouhodobém majetku, na zásobách)

Účtová skupina 55 – Odpisy, rezervy a opravné položky provozních nákladů

Účet 551 – Odpisy dlouhodobého HM a NM (odpisy dlouhodobého majetku v souladu s účetními předpisy, tj. účetní odpisy)

Účet 552 – Tvorba a zúčtování zákonných rezerv (tvorba a čerpání rezerv v souladu se ZoR, např. rezervy na opravy DHM)

Účet 554 – Tvorba a zúčtování ostatních rezerv (tvorba a čerpání rezerv, které nesplňují podmínky ZoR, daňově neuznatelné náklady)

Účet 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek (tvorba a čerpání opravných položek k pohledávkám)

Účet 559 – Tvorba a zúčtování opravných položek (tvorba a čerpání opravných položek k různým majetkovým účtům, které nesplňují podmínky ZoR)

Účtová skupina 58 – Změna stavu zásob vlastní činnosti a aktivace

Změna stavu zásob vlastní činnosti - zejména výrobky a nedokončené výroby

- účtuje se ve vlastních nákladech
- 12x/581 – 584 přírůstky
- 581 – 584/12x úbytky

Aktivace

- účet zachycuje přírůstky majetku (aktiv) vlastním „přičiněním“ účetní jednotky
- vlastní výroba (585, 587, 588)
- přidání položky k majetku (např. doprava vlastními vozidly 586)
- účtuje se ve vlastních nákladech -> dosáhnutí vyloučení již zaúčtovaných nákladů (501, 521)
- až do výsledku hospodaření se promítne skutečná spotřeba (opotřebení) majetku

účtování: 111 (112), 131 (132), 042, 041 / 585, 586, 587, 588

58 – Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace

- 585 – Aktivace materiálu a zboží
- 586 – Aktivace vnitropodnikových služeb (vlastní doprava)
- 587 – Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku
- 588 – Aktivace dlouhodobého hmotného majetku

Účtová skupina 58 – Změna stavu zásob vlastní činnosti a aktivace

Účet 561 – Prodané cenné papíry a podíly (hodnota prodaných CP, tj. jejich pořizovací cena, která je daňově uznatelným nákladem)

Účet 562 – Úroky (úroky, které musí účetní jednotka platit)

Účet 563 – Kurzové ztráty (rozdíl vzniklý z pohybu kurzů Kč k cizím měnám)

Účet 568 – Ostatní finanční náklady (náklady peněžního styku, zejména bankovní výlohy – poplatky bance za vedení účtu)

Účtová skupina 59 – Daně z příjmů a převodové účty

Účet 591 – Daň z příjmů splatná (daňová povinnost poplatníka z titulu daně z příjmů)

Účet 595 – Dodatečné odvody daně z příjmů (dodatečné odvody daně nebo vratky daně z příjmů za minulá zdaňovací období)

Účet 596 – Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (převod výsledku hospodaření společníkům ve veřejné obchodní společnosti na konci účetního období)

ÚČTOVÁNÍ VÝNOSŮ (charakteristika vybraných výnosových účtů)

Účtová skupina 60 – Tržby za vlastní výkony a zboží

- jestliže účetní jednotka prodává (realizuje) výkony, které vytvořila, anebo zboží, vznikají tržby
- všechny tyto tržby jsou daňově účinnými položkami
- v případě, že je účetní jednotka plátcem DPH, potom tato daň nevstupuje do tržeb, ale jedná se o závazek vůči finančnímu úřadu

Účet 601 – Tržby za vlastní výroby

Účet 602 – Tržby z prodeje služeb

Účet 604 – Tržby za zboží

Účtová skupina 64 – Jiné provozní výnosy

Účet 641 – Tržby z prodeje dlouhodobého HM a NM (tržby z prodeje dlouhodobého majetku, které jsou daňově účinné)

Účet 642 – Tržby z prodeje materiálu (tržby za prodej materiálu, daňově účinné)

Účet 644 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení (smluvní sankce, např. ve vztahu k odběratelům)

Účet 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek (úhrady pohledávek, které byly v minulosti odepsány na vrub nákladů)

Účet 648 – Ostatní provozní výnosy (výnosy, které patří do provozních, ale svým charakterem neodpovídají náplni ostatních účtů ve skupinách 60–64, např. přijatý nepeněžní dar)

Účtová skupina 66 – Finanční výnosy

Účet 662 – Úroky (např. úroky z běžného účtu)

Účet 665 – Výnosy z finančního majetku (např. přijaté podíly na zisku v a.s. nebo s.r.o.)

Účet 668 – Ostatní finanční výnosy (náhrady mank a škod na finančním majetku, přijaté dary peněžní povahy, daňově účinné výnosy)